

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

י א מיי פ"ג הלכות
אשה הו' טו סג עין
מה טו"ע א"ע קמן ג
ס"ק פ' א:
י א ב מ"י ס' הלכה א'
יב סג טו טו"ע
עס ס' י טו ס"ק יא:

תוספות ר"ד

ראשה ועכשיו שבת חתנו
אין הובס יכול לכופו וגם
לא לנעו את בתו אלא
אמר לו או כחו בלא
כלום או הלוח: ת"י אין
צריך לומר ראשון ת"ח
ושני ע"ה אלא אפילו
ראשון ע"ה רש"י ת"ח י"ל
לאחר הייתי רוצה ליתן
וכו: מנתי' פסקה
להכניס לו אף דיני אלו
פוסק פ"ג מנה ונגד
השום הוא פוסק פחות
חומש שום מנה ופיה
מנה א"ל אלא מנה שום
במנה ונתנה לו (מ"ה)
ג"כ (ל"א ט"ל) ודיני' י"ל
מאות נתנה ה' אמות ונה
שחתן פוסק (הוא פוסק
פחות חומש: פסקה
הכניס לו כספים
[סלעה נעשה ששה]
דינים והחתן מקבל עליו
י' דינים לקופה לכל מנה
[ומנה] רש"י אומר הכל
במנה המדינה: פ"י א'
פסקה והנתיב בני נתן
זו אף זה הוא כותב
בשטר כתובה שכתביס
לו אף ות"ק שהן ט"ו
מנה ואם התחילין או
תנשגה היא גובה אף
ות"ק והטעם מפורש
בירושל' מפני משאכר
בדן וכן אם הכניס לו
קדמיאטי ששהו אף
דינים הוא פוסק עליו
וכותב בשטר כתובה
אלף ות"ק כדאמר לקמן
בגמרא (שומא) [גמלים]
על ערבי ה"ה כספים
ה' (הטעם מפני שהוא
משאכר בהן: ובגד
השום הוא פוסק פחות
חומש: פ"י כמו שכתוב
לשילש על הכספים כן
פחות חומש שומת
הכלים שאם מכנסת לו
כלים ששהו אף זה
ועשומה אף זה כפי מה
שחון לכבוד בשוק א"ל
מקבל עליו כתוב
בכתובה אלא פחות
חומש היינו על מאות
והטעם מפורש בירושל'
מפני שהאשה ככלה אותן
ולובשתן והן פחותין
ותאבדין הואו אחרין
באחריות תקנו לפסוק
ולכתוב פחות חומש וזו
עליו שומא ששם ומקבל
הוא אחריות זה מדרב
כדבר שלא פסקה בשעת
אירוסין ליתן לו
אלא מה שנותנים לו
בשעת הנשואין ואחא
אשרומינין ששל כל שיה
חומש הוא כותב בשטר
כ"א ד' מפני שהן עתידין
לכלות הואו היתב
באחריות: ומכאן מוכח
שפחת הבלואת על הבעל
ולאפקי ממאן ומפני
ביבמות בפרק אלמנה
ל"ב' תתן חמשה אל מנה
מתו לו כעבד צאן ברזל
וריקי טעמא אמת
דליתתנה לא איתנה
ופחות מדמייה לא משילם
לפחה דכל זע"ב

לא נאמרו דברים הל"ו אלא
בירושלים. והא דאמרין פ'
ערך בקלפי (ימא דף ט'): שלא היטה
לנה לריכה להתשס צירושלים מפני
ריח הקטרת ודאי לריח לא הי לריכות
להתשס אלא לריכות היו לקופה של
בשמים לעדן העשר ולהשיר השער
למימר אס תמצא לומר במנה העשום:
איום ראשון או א"ב יום ויום.
הרצה תמיהות אלו העציות

דאס יתן לה לעולם כדמסקי לכל שנה
ושנה עשר דינר לכל מנה ומנה ליום
מנה במהרה יכלה אותו הממון אלא
ודאי נראה דעשר דינר יתן לה לכל
מנה להתקטט לעולם ומיעיזי ליה אס
יתן לה צנת אחת והיא תשמרנו
להתקטט צו עד שתכלה ומשם ואל"ך
אין קצנה לתקטטין ויתן לפי כבודה
או לא יתן לה צנת אחת אלא כדי
קישויות ליום: **שפסקו א"ה ד'**
אע"פ שהזבובים לקופה ש"ש בשמים.
אף אלפים דינרי וזה היה להם לפסוק
יומר לפי חשבון עשר דינר למנה כיון
וענו אחריה אמן. למעלה (דף ס"ה).
לא ענו אחריה שלא היה צעלה
חי אצל כאלן שהיה חי ענו אחריה אמן
וצעלה הטיל על תכניס שפסקו לה:
זה

כשחתמת על כתובתי אמר להן לתלמידיו זכור אני כשחתמתי על כתובתה
של זו והייתי קורא בה אף אלפים דינרי זהב מבית אביה חוץ משל^ב חמיה
ככה רבן יוחנן בן זכאי ואמר אשריכם ישראל בזמן שעושין רצונו
של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם ובזמן שאין עושין רצונו
של מקום מוסרין ביד אומה שפלה ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמתן
של אומה שפלה ונקדימון בן גוריון לא עבד צדקה והתניא אמרו עליו
על נקדימון בן גוריון כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש כלי מילת היו
מזיעין

וכשחתן פוסק פוסק פחות חומש. פי ר"ח כשהחתן מייחד לה
כלס ושאר תשמישין מוספת לכמוצה וצא לשומם
ולכתוב שו"ס כמחצית פחות חומש ששמים אומו יותר משי"ס לכבוד
החתן ולטעם לפחתי לפי שהיא משתמשת בזה חומש כל"ס: **תנא** שומא

שחתן פוסק הוא פוסק פחות חומש: **ג'ו'**
תנו רבנן אין צריך לומר ראשון תלמיד חכם
ושני עם הארץ אלא אפילו ראשון עם
הארץ ושני תלמיד חכם יכול לומר לאחיד
הייתי רוצה ליתן לך או אפשי ליתן: פסקה
להכניס לו אף דינר כו': היינו רישא תנא
שומא רבה וקתני שומא זוטא תנא שומא
דידיה וקתני שומא דידיה: **מתני'** וא' פסקה
להכניס לו כספים סלעה נעשה ששה דינרין
החתן מקבל עליו עשרה דינרים לקופה לכל
מנה ומנה רבן שמעון בן גמליאל אומר יחבל
במנהג המדינה: **ג'ו'** היינו פוסק כנגדם
חמושה עשר מנה תנא עסקא רבה ותנא
עסקא זוטא וצריכא דאי תנא עסקא רבה
דנפיש רווחא אבל עסקא זוטא דוותר רווחא
אימא לא צריכא ואי אשמעינן עסקא זוטא
דוותר זיונא אבל עסקא רבה דנפיש זיונא
אימא לא צריכא: החתן מקבל עליו עשרה
דינר לקופה: מאי קופה אמר רב אשי קופה
של בשמים ואמר רב אשי לא נאמרו דברים
הללו אלא בירושלים בעי רב אשי במנה
הנישום או במנה המתקבל את"ל מנה
המתקבל יום ראשון או כל יום ויום את"ל כל
יום ויום שבת ראשונה או כל שבת ושבת
את"ל כל שבת ושבתי חדש ראשון או כל
חדש וחדש את"ל כל חדש וחדש שנה
ראשונה או כל שנה ושנה תיקו אי' יהודה
אמר רב מעשה^ב בבתו של נקדימון בן גוריון =

שפסקו א"ה חכמים ארבע מאות זהובים
לקופה של בשמים לבו ביום אמרה להם
כך תפסקו לבנותיכם וענו אחריה אמן:
ת"ר מעשה ברבן יוחנן בן זכאי שהיה רוכב
על החמור והיה יוצא מירושלים והיו תלמידיו
מהלכין אחריו ראה ריבה אחת שהיתה
מלקטת שעורים מבין גללי^ב בהמתן של
ערביים כיון שראתה אותו נתעמפה בשערה
ועמדה לפניו אמרה לו רבי פרנסני אמר לה
בתי^ב מי את אמרה לו בת נקדימון בן גוריון
אני אמר לה בתי ממון של בית אביך היכן
הלך אמרה לו רבי לא כדון מתלין מתלא
בירושלים מלח ממון חסר ואמרי לה חסד
ושל בית חמיק היכן הוא אמרה לו בא זה
ואיבר את זה אמרה לו רבי זכור אתה

כשחתמת על כתובתי אמר להן לתלמידיו זכור אני כשחתמתי על כתובתה
של זו והייתי קורא בה אף אלפים דינרי זהב מבית אביה חוץ משל^ב חמיה
ככה רבן יוחנן בן זכאי ואמר אשריכם ישראל בזמן שעושין רצונו
של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם ובזמן שאין עושין רצונו
של מקום מוסרין ביד אומה שפלה ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמתן
של אומה שפלה ונקדימון בן גוריון לא עבד צדקה והתניא אמרו עליו
על נקדימון בן גוריון כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש כלי מילת היו
מזיעין

כ' והמורג שלה וזאת העדפה שמעדת האול ושהל היא אורסת עליו אס לא יפר. [נדריים שם]. שלא צ"י ידיו
הרחק. דעגלתיס היא ידיוכלה העדקי גמיות בלא השמטה. שש"י ידיו הרחק. אלוס עגלתיס בן ארבעה ידיו לעדקי
אלל אס כן תכניס ומתקי. מציאתה כהערשה שש"י ידיו הרחק דמי. אי אפשר ללן כעלה פוחת כיון שרצתה
לאחר הלכו שער או דילמא כי אמרין מציאתה לנעלה היכל דקא נעלה ממעשה ידיו שהרי עשה שמים שלל מלאכות
או לעצמה צנת אחת לא אצל עגלה ממעשה ידיו שש"י הדקא לא אצל גלילי ריש"י תנאי ששטיק. [ע"כ שייך דף טו].
אין ויאמנו דלביס. תלמתינו ותימתינו כמו [צמחרי ה' כ] ומנו [מ"ח ה' כ] ויאמן לא דלביך [בראשית ו' כ].

ובשחתן פוסק כו'. ואס שמו הס תחלה והכניסה לו צין שום קטן צין
שום גדול הוא כותב בשטר פחות חומש ובגמרא מפרש לה ל"ל כל
הני: **ג'ו'** תנא שומא רבה. לפחות חומש רישא דתנא וכנגד השום
דקאי אלף דינר: וקתני שומא זוטא. שום צמנה היא נותנת שלשים
ואחד סלע ודינר ללל מימא שומא

רצה הוא דדרך השמאים להעלותו על
שווי א"י שומא וזוהא איכא דמעלו ליה
טפי שלא תמצוה צעיני הנועדים: **תנא**
שומא דידיה וקתני שומא דידיה. היכא
דקתני תמן פוסק הרי שומא דידיה הוון
שהיא הכניסה קודם השום והוא שס
אומו צה' מלות סלע לכמוז יכמוז
ד' מלות שאף הוא שס אומו חומש
יותר על שווי: שומא דידיה. היכא
דקתני היא נותנת שהוא כתב הכמוצה
קודם שצא השום ועכשיו היא מציאתו
וקרובה שמין אותו ותמן פוסק דתנא
תרי זימני חד לזומא רצה וחד לזומא
זוטא: **מתני'** פסקה **ה'ו' הכניס לו**
כספים. שכן מוכיסי לשכר מנד:
סלעה נעשה. לכמוז בשטר הכמוצה
צשקה דינר יותר שלס כדמין לעיל
ובגמרא מפרש אס חו למס לי: לקופה.
בגמרא מפרש שימן לה עשרה זוז לכל
מנה ומנה שהיא מציאה לו ויקנו לה
מהס צשמיס לרמוץ צשה צתמרוקי
מהס עשר ששאהס המנאה
לנעלה מנה ראויה היא לנשמיס על
עשרה זוז ולא פירושו צמשנה אס לכל
יוס אס לכל צנת אס לכל חדש אס
לכל שנה: **ג'ו'** עסקא. כספים קרי
עסקא שסס עומדיס להשכר צהס
להתעסק צתן תמיד: **תנא עסקא רבה.**
אלף דינר שיוסיף עליה יכמוז ט"ו
מנה: **עסקא זוטא.** סלעה נעשה שהס
דינר: **יוזנא.** יולאה וצתמיות: בירושלים.
היו נוהגים להתקטט צשמיס: **במנה**
הנישום או במנה המתקבל. האי לכל
מנה ומנה דקאמר לפי חשבון
השומא קאמר או לפי חשבון שהוא
מקצלן עליו דהיינו פחות חומש: שבת
ראשונה כו'. איני יודע ליישב סדר
צציות הללו לפי שטת הש"ס ונראה
צציות שכן סיפרנו לו אס כל יום ויום
ויוס ואס תמצא לומר כל יום ויום שבת
ראשונה או כל שנת ושנת את"ל כל
שנת ושנת חדש ראשון או כל חדש
וחדש וחדש את"ל כל חדש וחדש שנה
ראשונה או כל שנה ושנה: שפסקו
א"ה חכמים. שמת צעלה וצאת לביד
לפסוק לה לריכה מנכסיו: **א"ב** ביום.
לצורך יוס אחד: **ולא** כדון מתלין
מתלא. ולא כך היו מושללן משל
צירושלים: מ"ה ממון חסר. הרואה
למלות ממונו כלומר לגרוס לו שיתקיים
ויסרנו לנדקא תמיד וחסרונו זהו
קיומו: ואמרי א"ה חסד. יעשה ממונו
חסד ושל צימ אצל לא עשו דקס
כראוי וכלה ממונו: ^ד בא זה ואיבר זה.
לפי שנתערב צו: חוץ מושל חמיה.
מוספת שהוסיף לה החתן: ערביים. קרי
אומה שפלה שעומי אללים הס צמדכ^ב.

כ"ו וימורג שלה וזאת העדפה שמעדת האול ושהל היא אורסת עליו אס לא יפר. [נדריים שם]. שלא צ"י ידיו
הרחק. דעגלתיס היא ידיוכלה העדקי גמיות בלא השמטה. שש"י ידיו הרחק. אלוס עגלתיס בן ארבעה ידיו לעדקי
אלל אס כן תכניס ומתקי. מציאתה כהערשה שש"י ידיו הרחק דמי. אי אפשר ללן כעלה פוחת כיון שרצתה
לאחר הלכו שער או דילמא כי אמרין מציאתה לנעלה היכל דקא נעלה ממעשה ידיו שהרי עשה שמים שלל מלאכות
או לעצמה צנת אחת לא אצל עגלה ממעשה ידיו שש"י הדקא לא אצל גלילי ריש"י תנאי ששטיק. [ע"כ שייך דף טו].
אין ויאמנו דלביס. תלמתינו ותימתינו כמו [צמחרי ה' כ] ומנו [מ"ח ה' כ] ויאמן לא דלביך [בראשית ו' כ].

כ"ו וימורג שלה וזאת העדפה שמעדת האול ושהל היא אורסת עליו אס לא יפר. [נדריים שם]. שלא צ"י ידיו
הרחק. דעגלתיס היא ידיוכלה העדקי גמיות בלא השמטה. שש"י ידיו הרחק. אלוס עגלתיס בן ארבעה ידיו לעדקי
אלל אס כן תכניס ומתקי. מציאתה כהערשה שש"י ידיו הרחק דמי. אי אפשר ללן כעלה פוחת כיון שרצתה
לאחר הלכו שער או דילמא כי אמרין מציאתה לנעלה היכל דקא נעלה ממעשה ידיו שהרי עשה שמים שלל מלאכות
או לעצמה צנת אחת לא אצל עגלה ממעשה ידיו שש"י הדקא לא אצל גלילי ריש"י תנאי ששטיק. [ע"כ שייך דף טו].
אין ויאמנו דלביס. תלמתינו ותימתינו כמו [צמחרי ה' כ] ומנו [מ"ח ה' כ] ויאמן לא דלביך [בראשית ו' כ].

כ"ו וימורג שלה וזאת העדפה שמעדת האול ושהל היא אורסת עליו אס לא יפר. [נדריים שם]. שלא צ"י ידיו
הרחק. דעגלתיס היא ידיוכלה העדקי גמיות בלא השמטה. שש"י ידיו הרחק. אלוס עגלתיס בן ארבעה ידיו לעדקי
אלל אס כן תכניס ומתקי. מציאתה כהערשה שש"י ידיו הרחק דמי. אי אפשר ללן כעלה פוחת כיון שרצתה
לאחר הלכו שער או דילמא כי אמרין מציאתה לנעלה היכל דקא נעלה ממעשה ידיו שהרי עשה שמים שלל מלאכות
או לעצמה צנת אחת לא אצל עגלה ממעשה ידיו שש"י הדקא לא אצל גלילי ריש"י תנאי ששטיק. [ע"כ שייך דף טו].
אין ויאמנו דלביס. תלמתינו ותימתינו כמו [צמחרי ה' כ] ומנו [מ"ח ה' כ] ויאמן לא דלביך [בראשית ו' כ].

ל' [מסופתה סוף פ"ה
ע"ל: (3) [לעיל ס"ה].
(2) ע"י סוף אהלות.

לקוטים מהגר"א

[א] משנה פסקה
הביתים. מיידי ג"כ כמו
צנצנא ג"ל שום צמנה כו'
שנכתב בכתובת שכל כך
הכניסה לו וצמנה חייבת
להניס ואמר שכל סלע
שומא כו'. וזמני דפריך
הוא פוסק כו'. ר"ל
דלמד מרישא ולאו רישא
ממס:

הנהגות וצינונים

[א] בכמה ראשונים
וכת' רג"ל. מ"ה:
[ב] כמתי בת מי את,
וכ"ה בספרי ובר"ם פ"י
שה: [ג] בכמה ראשונים
וכת' נוסף בית:
[ד] בניא מכת' נוסף
דיבור: ויש' בית חמיק'
הדין והדין שהרי
עושין ממוני צדקה
כרא"א

ליקוטי רש"י

כ"ו וימורג שלה וזאת העדפה שמעדת האול ושהל היא אורסת עליו אס לא יפר. [נדריים שם]. שלא צ"י ידיו
הרחק. דעגלתיס היא ידיוכלה העדקי גמיות בלא השמטה. שש"י ידיו הרחק. אלוס עגלתיס בן ארבעה ידיו לעדקי
אלל אס כן תכניס ומתקי. מציאתה כהערשה שש"י ידיו הרחק דמי. אי אפשר ללן כעלה פוחת כיון שרצתה
לאחר הלכו שער או דילמא כי אמרין מציאתה לנעלה היכל דקא נעלה ממעשה ידיו שהרי עשה שמים שלל מלאכות
או לעצמה צנת אחת לא אצל עגלה ממעשה ידיו שש"י הדקא לא אצל גלילי ריש"י תנאי ששטיק. [ע"כ שייך דף טו].
אין ויאמנו דלביס. תלמתינו ותימתינו כמו [צמחרי ה' כ] ומנו [מ"ח ה' כ] ויאמן לא דלביך [בראשית ו' כ].

דף סז ע"ב שוכרין לו בית בו' ואח"כ משיאין לו אשה בו'. דכן הוא דרך ארץ שינה אדם לו בית ואח"כ ישא אשה כדאמרין פ' משום מלמטה ז' והיינו די ממסור זה הבית שזה הוא המסרין הראשון שיש לאדם ואשר יסגר הם זכרי הבית זו מטה בו': ש"ק פ' עניני בן טובים א' בו'. [וכן לקמן לענין בן טובים א' מלפניו כו'] דהיינו שהורגל בך אלל אנוחיו והכי משמע לישא דלטר יחסר לו ולא שייך למימר ביה דלא איבעי ליה לנפוקי נפשיה כו' כדלקמן: מדרהמנא קאבייננא בו' בעתם לא נאמר אלא בעתו בו'. פרש"י לפי מה שהוא בו' לפי לימודו עכ"ל אין זה במשמעותו צמחו אלל לפי זמנו ואפשר דהא דשינה למכתב צמחו לשון יחיד לא איבער אלל לפי לימודו ועוד נראה דודאי זה גם האיש לא היה סועד בכל פעם בתרגולת פטומה ויון יאן אלל לפי זורך שעה לבריאתו ולימודו לפי זורך שעה קאמר והשתא יחא לליכא למימר ביה דלא ציי לנפוקי נפשיה כו' ויהי כדלעיל וק"ל: פ' שם בתנא הא לא שקר בו'. יש לדקדק בזה כיון דמדקדק הא לא שקל מדקתני ואינו רואה להסתפק בו' א"כ מאי משני לרצנן לפתוח לו לשום מתנה הא לר' מאיר נמי קאמר שכבר נתנו לו ואינו רואה להסתפק מן הדקדק וליכא למימר לפתוח לשום מתנה שלא בדרך דקדק דא"כ מאי קפריך לשום מתנה הא לא שקל דאימא שלא בדרך דקדק שקל לשום מתנה ודו"ק: [גוה פ' אדרם בו' דכתריב היא מוצת בו'. עין מדרשוטיו פ"ק דקטורה ט:]: ארבע מאה זווי כ"ז בעלי יומא דבפררי בו'. דקדק ליתן דקדק זו הגדולה עו"כ שזות זה היא מכריע לטובה א"כ זו ביום זכר העני ציורת לטעמו ואע"ג דבשני מאות זווי לא מקרי שז עני ואקור לקבל דקדק מ"מ ד' מאות זווי צפ"א שרי לעני לקבל כדמנן במתניתין טו' דפאה וימיה כי עייפיהו ושדריהו היליה זו ביום ז' קשה היאך קבל הכפל כיון שכבר קבל ארבע מאות זווי ועשה עשיר ודומק לומר שכבר הוליד זו ביום ויתר מנ' מאות שלל שאריו כ' מאות זווי כו': זוודאי קפ"א ואורחא בו'. דמדקדק מלל מיתה לא גייעט לעו"כ דלמאריין פ"ק דב"ב ל' והיו בעיניו הנין ז' אלפיס דינרי שנתן מועטים הם לפי עושרו כדאמרין לעיל לפוס גמלא סימנא: ובצ"ע עיניה ברובאי בו'. מיהו לא היה רואה איזה עני נטלה דהא חשיב הך דרבי אבא פ"ק דב"ב דטומה ואינו יודע למי נטמה ע"ש:

דף סח ע"א תד"ה כאן לאחרא שבא בו' וק"פ דמשנה בו' ובמשמע דברייתא נמי דמחייבת אותו למכור בו' עכ"ל. אלל לפרש"י אע"ג דמתני' איירי קודם שצא ליד גיבוי און הכרת להבדרייתא עליה קאי ומיירי ככה"ג כיון דאינו מפורש במתני' נהדיא לאיירי עקודם שצא ליד גיבוי ודו"ק: בד"ה אי נימא עני בו' אלא עני עני בדעת והשתא אין פירוש בו' עכ"ל. ר"ל ולא שהעני והעשיר ממש אלל שיש לו עכשוו נכסים כמעיקרא וא"כ א"ל לפרש שמין הנכסים שיטמו צאז וק"ל:

דף סח ע"ב בפרש"י בד"ה ניונות און אם באה אינשה בו' או בנערות עכ"ל. דקדק לומר נצלה לינשה משום נערות דלס כבר ניסקא אף היא אינה ניונות והיו כמו בוגרת ואי לא מתאהב כיון דגדולה היא ויתרה אלל נקטנה אף אם כבר ניסקא לא ויתרה וק"ל: תוס' בד"ה ומוי אמר רבא הכי בו' מדפסק פ' עניני רבא כרבי בו' ניונות אין בו' עכ"ל. דהוה הקושיא טפי בפשיטות מרנא גופיה דע"כ ס"ל התם צאינה ניונות דהיינו צניסת צנערות דלריכה למחות ועוד מההיא דניונות און שאינה ניונות נמי מצוננת חולד דלריכה

המורגן כדאיחא פרק היוזקין א' שהיו נקדימון מג' עשירים שקודם המורגן היה צירושלים כדאיחא ס' ואע"ג שידע ריב"ז דג' אורחות ג' עשירים שרפו כבר הצריחו שהיו שם אלל ממון בית ארץ להיכן הלך אשאר ממון של נקדימון אלל נאבד אז: ושארמה ב"ה ממון חסר בו'. עין פרש"י ועי"ל הסיק כל מי שאינו נותן דקדק כדאי הוא ממסר המלה שהוא קיום ממונו: ואמר אשיריבם ישראל בזמן שאתם עושיין רצונו ש"ה מקום בו' ובזמן שאין עושיין רצונו בו'. אמר אשיריבם על שני הדקדים כי צאמת שני ההפסידים הם למעלת ישראל כי כל אומה ואומה יש לה שר ומול בשמים משא"כ ישראל שאין להם שום מול אלל הם חלק ה' כי יעקב חבל נחלתו וע"כ כשעושין רצונו הם למעלה מכל האומות וטריהם כמ"ש בן גבט נא השמימה וגו' שדרשו שהיא את אברהם החוזה למעלה מכל נצח השמים דאין הצטו אלל מלמעלה אלל המטה אלל כשאין עושין רצונו בו' הקצ"ה מסקן שבינמו מהה והיו הם שפלים ונבזים מכל האומות שיש להם שר ומול ולישראל אין שר ומול:

דף סז ע"א בד"ה זהב הרי בו' פ"ה דבכ"י זהב מיידי בגון נזמרים בו' עכ"ל. לא יחא להו לפרש כפרש"י דלמאי דמשני דבהבא פריכא מפלגינן בין גרונאות גדולות ובין דקות ועיקר חסר מן הספר דפריכא משמע בין גדולות ובין קטנות ועוד לפרש"י למאי דמוקי לה דבהבא פריכא מוקי לצרייתא ככלים של כסף ותזר ממאי דמוקי לה מעיקרא ככלים של זהב והל"ל לעולם ככלים של כסף וצדנהבא פריכא אלל לפר"ח יחא דהשתא נמי מוקי צרייתא ככלים של זהב ודו"ק: בא"ד בכ"פ מבייא פ"ה פירוש שיעמוד בבדוהו בו' עכ"ל. הולכו כלים כן לפר"ח דלפ"י יחא צפשיטות דהכי פריך דלא הל"ל ככלים דמשמע כלים אחרים ממין אחר דהיינו של כסף אלל ככליו דהיינו כלים של זהב מאותו מין אלל לפר"ח א"כ מאי משני דבהבא פריכא דהא אכתי כיון דמאותו מין הוא הל"ל ככליו אלל דהכי פריך דאי הוה איירי ככלים של זהב דהיינו נזמרים הל"ל ככליו שיעמוד בנלומו בו' ודו"ק: בד"ה אלא ארישא מדרבנן פריך עכ"ל. דלע"ג דהלכה כרבנן שמעון און גמלאיל ככ"מ היינו צמשה אלל לא צברייתא כדמוכח בכמה דוכתיין וק"ל:

ח"א דף סז ע"א איבעית אימא פ' בדרור הוא דעבד בו'. להאי מירוא משמע דאפילו הוה עבד כדבעי למועבד כיון דלא עשה קן משום מלוה אלל לכדור הל"ל שלא לשמה ואין להקשות הא אמרין גבי דקדק אפילו שלא לשמה יק' לו שכר עליה כדאמרין ג' כתי שיהיה נני וכו' ודרכו ד' ובמנוני נא צואת וגו' דל"ל האי שלא לשמה לכדור הוא גרע טפי כמו שמחלקין החוספות נפסחים הן האה דלמאריין לעולם יעסקו אדם בחורה אפילו שלא לשמה בו' ועלמא אמרין ז' טוב לו שלא נכרע ע"ש ורביס דבור הא שמקצינן עושר שלהם שלא בחמונה ובחילול כגולת עובד כוכבים וחס"כ ממדדיס מחומו ממון להיות להם כבוד בכל שנה ותת להם ברכת מי שצריך להיות להם שם ומפרכת ואין אלל מלוה הבלה צעירה ואין לעושר בהם מלת וקיום כדלמך הכא: צאי א"ך בעקבי הציאן בו'. פרש"י לאלת בעקבי האלן בו' והיה פועל עומד אלל לפי ענין זה הדרש נראה שהוא פועל יולא וכו' הוליא קן מונומייך בעקבי האלן דהיינו מנין טלפי הבהמות שזכר ודרש אל מקרי גיומייך אלל גיומייך משום דלפי פשוטו מה שקראם גדיים במקום הזה אין לו מקום ומנינו אל מקרי ככה"ג:

הנהרות	חכמת שלמה	חידושים
דף סח ע"א תוס' בד"ה כאן לאחרא בו' ור"ת פ"י בו'. נ"ב נ"ל טעות סופר והוא ר"ת ודומה לוה פ"י הרי"ף אלל ר"ת פ"י ענינן אחר עיין באשכ"ח:	דף סט ע"א גמ' דשלה לי ולא ידענא מאי ניהו בו' כ"ל:	דף סט ע"ב תוס' בד"ה המשליח בו' לא דק בו'. נ"ב ואני אומר אולי גם רש"י לא כיון שאחמר אחי שנשאל אלל שאמרה עמה שהבעל נאמן עליה לאחז שנשאל ודו"ק:

מהר"ם

מותיב אנישאו ושם אפילו נערה ויתרה בשלא מחאה ונטלה מה שנתנו לה והכא קאמר דא"כ קשיא רבי ארובי פ"י בוגרת בלא נישאו דלעיל קאמר רבי בגרו עד שלא נישאו לא איבדו פרנסתן והכא משמע דוקא בה הניזונית דהיינו נערה קודם שנישאת ננטלת עישור הא אם שהתה עד שנתבגרה אפילו עד שלא נישאת אינה ננטלת עישור אלא ע"כ איירי בלא מחאי ולעיל איירי במחאי ופ"י מחאי גבי בוגרת ר"ל שהתרה בהאזין קודם שנתבגרה שישאו אותה ויתנו לה עישור שלה קודם שנתבגרה ה"ה גבי נישאו ובנערה עד שלא תתבגר נישא לחלק בין היכא שלא מחתה בהאזין רק נטלה מהם ברצונה הטוב מה שנתנו לה בשעת נישואין להיכי שמחאי בשעת נישואין דאו לא איבדה המותר: תוס' ד"ה לרבי איירי ואירי גביא וכו' עד דהא רבא פסיק לעיל כר"י דפרנסה שמין באב וכו'. פירוש מאחר דשמין באב והאב ודאי היה נותן ממטלטלין ממילא שמעינן דגבי' מטלטלין וגבי' מנוונות פסק לקמן ממקרקעי. ויש להקשות דהא לקמן דהוא בסוף שמעתין דף סט ע"ב פסק (נמי) דפרנסה נמי ממקרקעי ולא ממטלטלי דהא קאמר כן הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי בין למוני בין לכתובה בין לפרנסה וי"ל דר"ל דלקמן איירי היכי דלא אימנא לאב שלא היה גבי בנינו כדלעיל דאו אן שמין באב אלל ננטלת עישור נכסים כדניא ולכן לא גביא ממטלטלין אבל היכא דאמדינן שמין באב אפילו ממטלטלים אבל למזונות אינה גביא לעולם ממטלטלין לרבא אלא ממקרקעי ועיין באשכ"ח ובהר"ן:

דף סט ע"א ד"ה מישום רווח ביתא יש להסתפק היכא דאיכא עשר בנות וכו'. פירוש עשר בנות ובן אחד וקדמה הראשונה ונטלה

וכו'. נראה לי שצריך לומר אע"פ שלעצמה אין לה עכשוו מן: מציאת האשה פרק ששי

דף סז ע"א תוס' ד"ה זהב הרי הוא כשווי פ"ה דבכ"י זהב איירי וכו'. נראה לי דקשה על פרש"י דאי איירי בחתיכות זהב פשיטא דהרי הן בשוויין רמה פחת שייך בגייהו ומה ס"ד נמי דמקשה דלהו ככלי כסף דבכ"י כסף משתמשין ופחתי אבל בחתיכות זהב אין משתמשין בהן ובמה יפחתי ובמסקנא דמשני דבהבא פריכא צ"ל לפר"ח חתיכות זהב הרי ככלים שלמים דהוה יותר משוויין של שכרי זהב וק"ל: בד"ה אמר אביי וכו' וא"ת אמאי אצטרך למיפשט ממתני' תפשוט מדרב יהודה וכו'. ר"ל כיון דפשיט ממתניתין משמע דלא הוי זווי מדינה אלא היכא דמדרייק ומוכח מתוך אותה המשנה או ברייתא תפשוט מדרב וכו' ולדידיה כל מקום שזכור כסף בדבריהם לא הוי אלל כסף מדינה בלי שום דיוקא:

דף סח ע"א ד"ה כאן לאחרא שבא פ"ה גיבוי וכו' עד ור"ת פ"י וכו'. עיין באשכ"ח שהוא כתב בשם ר"ת פ"י אחר:

דף סח ע"ב גמ' איתיבי רבא וכו' עד הא גדולה ויתרה. פ"י נערה איבדה המתור ומשני הא איבדה איירי דלא מחאי: שם ה"ג מסתברא וכו' עד שאינה ניוונית. פ"י בוגרת לא הא נערה ננטלת עישור דהא היא ניוונית מהאחים ומוקי לה נמי כדלא מחאי ומקשין העולם דנראה כסתרי אהרדי דלפי אוקמתא דלעיל אפילו נערה ויתרה בולא מחאה והכא משמע דדוקא בוגרת אינה ננטלת עישור כדלא מחאה הא נערה ננטלת דהא היא ניוונית ואינה קושיא כלל דלעיל

הנהרות והעירות

דשקלת לירידי וע"כ צריך להביאה ואז שייך עולה עמו ולזה פירש"י וכי אתינא ותשכבי עמי ר"ל ותהיה עולה עמו ופ"ה כי לא מיייתי שי חשש דשקלת לירידי דלא תשכב עמו כל הלילה ומ"מ לענין עולה עמו כיון דשכבת עמו קצת זמן על הכר עלתה עמו אע"פ שלא שכבה כל הלילה על הכר ולפי ריב"ם גם כשאין לו עכשוו שייך עולה עמו ומשמע דמי"מ כשאינה אצלו גם לפירושו לא שייך עולה עמו ולכן אינה מתעמתת אלא היכי דלא מציי מיייתי להו ולא כשאינה אצלו וגם צריך לפרשם לא עכשוו אלא שיש לו עכשוו עמו ותהיה עולה עמו (גנוי יוסף).

א' גיטין דף נו ע"א. ב' בראשית טו. ה. ג' פסחים דף ח ע"א ב"ב דף י ע"ב. ד' תענית דף ט ע"א. ה' דף נ ע"ב ד"ה ובאן. ו' עירובין דף יג ע"ב. ז' סוטה דף מד ע"א. ח' דף י ע"ב ד"ה נוה לו. ט' פ"ח משנה ח' בירושלמי סוטה פ"ג הלכה ה' בתלמודו של רבי שמלאו לו חבריו עד מאתים ע"יש. י' ע"י מחנה אפרים. כ' ע"י מהר"ם ש"ף. ל' דף י ע"ב. מ' לא ידעתי כונתו וי"ל פ"י הסוגיא דלפירוש"י של לה ב' טענות אי לא מיייתי לה אע"ג דלא שייך עולה עמו כיון שגם לעצמו אין לו עכשוו וגם כשאינה אצלו לא שייך עולה עמו וכמ"מ מהר"ם ש"ף מ"מ אי לא מיייתי לה יש חשש

בשנת כל המשמרות שוות רק צימי החול ישנתו המשמרות
בכל יום נמלא בכל שבוע משמשים ששה משמרות וצד
שבועות ששם חדש משמשים כל הכ"ד משמרות והיינו מדי
חדש נחדשו שיתחדשו כל הכ"ד משמרות בכל חדש, והא
כ"ד דברי מידי שנת בשנתו יצוא כל צער להשתחות לפני
ויהי כל המשמרות שוות וכ"ל.

עוד צילקוט פי' זו רב נך הרבה ממנו שצקשת נחנו לך
וכי עכשיו אחת נכנס לתוך מלאכי השרת ומלאכי
השרת קובלים אותך וכי ומנין אף הלדיקים כן שגא' והלך
לפניך לזקן וכו', והקשה זית רענן א"כ דכל הלדיקים
זוכים לאותו הכבוד מאי אולמי דמרע"ה צמה שלא נכנס
לא"י ע"ש.

הגה כתיב איכה יועם וכו' ישנה הכתם העוב תשפכנה
אזני קדש בראש כל חולות, בני ליון הוקרים המסולאים
בפז איכה נחשבו לנבלי חרש מעשי ידי יולר, גם להבין סדור
הפסוקים שאומרים צתיקון חלות כי ממרום ישאג ממעון
קדשו יתן קולו שאג ישאג על נוכו, קול צרמה נשמע נחי
בכי רחל מצכה על בני וגוי ויקרא כי אלקים לנאות ציוס
הכוא לבני וגוי — דמבואר סוף מ"ק שהקצ"ה שש ושמה
צבוא אליו נפש נקי ולדיק וכל מלאכי השרת שמחים צו
ככלה חדשה ולעומת זה כנסת ישראל צוכה ומתחבלת כאומר
שם אותנו עזב ליגון ואנחה, והנה ידוע שאין להקצ"ה
טובה צבריאת עולמו חלה להיות לו דירה צהחחונים ע"י
צית המקדש [פי' ריש צ"ר וילק"ש שמות רמז כ"ו],
וצחורצו מתחנחם עכ"פ צמקדש מעט ששם ד' חמות של
הלכה [כצרכות ח'], וצביעול חלה ח"ו הקצ"ה מתחבל על
חורצן נוכה צצחחחונים, וקשה לכאורה א"כ אין הקצ"ה
שמה צבוא אליו נפש לדיק הא חרצ נוכה צצחחחונים, וי"ל
נוכו לא חרצ כי תלמידיו יעמדו צמקומו אדרצא ע"י
הסתלקות הלדיק הנשארים מאירים יותר כידוע שכל זמן
שהלדיק חי אין ניכר גדלות תלמידיו(ה), נמלא שפיר הקצ"ה
שמה, ורק כנסת ישראל מתחבלת על סלוקו של הזקן ואמנם
אם ח"ו אין תלמידים וצעלו צתי מדרשות א"כ אז צסלוקו
של זקן הוי חלון צכות ר"ל, והנה לא יחואר שום יום
ליום ארה וחבל, כי אם הוא חבל לזה יחי שמחה לאחר
ואין הצילות חלה על האדם שאירע לו מקרה לא על היום
אך אם ח"ו יארע מקרה שכלם מתחבלים יחואר על היום
שהוא יום חבל, והשתא א"ש דקאמר שהקצ"ה ממרום
ישאג על נוכה צעול צתי מדרשות מתלמידים צעו"ה, ורחל
היא כנסת ישראל מצכה על צני כי אינו היינו מיתת
לדיקים הצקנים א"כ הוכ הצילות מכל לז ע"כ ויקרא כי
אלקים לנאות ציוס הכוא לבני כי יחואר הצכי על היום.
והיינו דקאמר הנציה איכה יועם וגוי פי' אין יליייר
שהרצ ע"י השכחו יתהפך לכתם הטוב הרצה מהצב,
והנה זה יליייר צמיתת הלדיק שצצחינת העכ"ז נחשך מאורו
וצמאת הוא נתהפך לכתם הטוב למעלה, אך כל זה אם אז
תשפכנה אזני קדש בראש כל חולות שיהי תלמידו מלויים
צראש כל חולות וישפך עליהם שפע חלהי וקדושה עליונה.
משא"כ כצני ליון נחשבים צדור הרע כצבלי חרס לא יליייר

שיכפך הכבז לכתם הטוב כי גם למעלה אין שמחה צבוא
נפש נקי ולדיק, כי שאוג ישאג על נוכו. והנה ידוע שכל
שפעת תורה צע"ה הוא ממרע"ה ולכן נקרא ח"ה משה
שפיר קאמרת [צ"ה א:], וידוע צמדרש חלו נקצר מרע"ה
צא"י ה"י קדושתו כל כך נפלאה עד שנסתלק מעה"ז
לגמרי ולא נשאר צארץ ממנו שום השפעה וחפוג תורה ח"ו
(ו) והטעם צזה כיון שלא זכינו חנחנו להיות מחוקקים
צעלמינו ולריכ"י לעזרתו של מרע"ה הולך להקצר צח"ל,
וכיינו ויתעצר ה' צי למענכם, וכיינו רצ לך ע"י שחקצר
צח"ל וישאר שפע לחלמידך הצאים אחריו וישאר נוכ ומקדש
להקצ"ה צע"ה יחי שמחה למעלה צמיתתו וצבוד יעשו
לו צמותו וכן לכל הלדיקים משא"כ אם יקצר צא"י ולא ישאר
שפעו צארץ נמלא צמותו יחרצ נוכו של הקצ"ה צע"ה
ואין שמחה למעלה — כן צעו"ה צמיתת זה הלדיק הרצ
המופלג המפורסם צלדקתו ימלט אי נקי מה"י מרדכי
ברודא ז"ל וצעלצון הדור צעו"ה מי המחזיק אחריו,
מי מחזיק צלומדי תורה וצתלמידיו חלה נחשבו כצבלי חרס
צעו"ה ואי כצוד החורה.

כתיב איש יהודי היה צשושן הצירה ושמו מרדכי צן
יאיר וכו' ודרשו חז"ל [מגילה י"ג:] שהאיר עיני
ישראל צתפלותיו, כמו כן זה מרדכי האיש הלדיק הזה דבר
ידוע שהאיר עיני ישראל צתפלותיו, איתא צזוכר חדש
דאיכה, ר"ת איכה ישבה צידד הצעיר רצתי פים איצ"ה
ר"ע, וקשה וכי יש איכה טוב, חבל בענין כי יש איכה
רחמנה ללן בהתגברות הנחש, ואיכה אהבה ר"ת אחס
הידקקים ציה' היום כי חיצת היום שצסוף הפסוק מושך
לפניו חסם הדקקים צה' היום, אם אחס חיים כנכס היום,
כשטלו זכאי וחיים ואין כח לנחש לקטר, נמלא כשטלו
זכאי הוי אהבה צתכלית הדציקות וכשכולו חייב ואין גודר
גדר הוכ איכה רע ר"ל כי מי יעמוד, אך איכה איכה
מעורר צאהבה כשיש לדיק אי' צדור המאיר עינים צתפלתו
כגון צימי מרדכי שצדור גרס איצת המן ומרדכי צתפלתו
כאיר עיניכם ועורר אהבה וקבלת החורה צימי חשורוש זאת
כאיכה אינה רעה כי סופה טוב לכן אי הוכ כתיב איש
יהודי צשושן הצירה ה"י ר"ת איצ"ה ואי הוכ כתיב איש
היכה צשושן הצירה ה"י ר"ת אהבה חבל השתא כתיב
איש יהודי ה"י צשושן הצירה איכה משולב צאהבה הא
כ"ל צן יאיר שהאיר עיני ישראל צתפלתו, וכן ה"י ממש
זה הלדיק ז"ל זכותו יגן עליו.

איתא בכתובות פי' אעפ"י [ס"ו:] מעשה צצחו של
נקדימון צן גוריון שהיתה מלקטת שפירים מצין טלפי
סוסים של ערביים ואריצ"ז אשריכם ישראל כשאתם עושים
רצונו של מקום אין כל חומה ולשון שולעת צבה וכשאתן
עושין רצונו של מקום הקצ"ה מוכר אותם ציד חומה שפלה
ולא עוד חלה ציד צהמתן של חומה שפלה, ולי"ע מה לשון
אשריכם ישראל צזה ומרע"ה ח"ה כי צזה ע"ש, והגלגל"ד כי
תיקון גדול יש צזה שגוחל הדם רודף את הרולת וקום
נקמת דם אחיו, וכיינו עעמא שעתיד הקצ"ה לנקום נקמת
שגלגליו, ואמנם המלכות הללו ממזן זמנים טוביה הרחמנים

שער יוסף

והיינו ויתא ראשי עם שמרע"ה הוא בכל דור עם כל ראשי עם
ע"כ אמר"י בשי"ס משה שפיר קאמרת אלו דבריהם ז"ל עכ"ל, וע"ש
בדף ע"ב טור ד', מכל הג"ל משמע שאין זה מפורש במדרש ואני
ציינתי שם על מדרש במ"ר פ"ט מ' ועל זוהר פ' כי תצא דף ר"ם
ע"א (חילגט) אלא הכא רוא רברבא וכו'.

(ה) ע"י בדח"ס דף צ"ז טור א' ובשער יוסף שם.
(ו) בדח"ס דף צ"ב טור א' (משנת תקצ"ב) לשונו כך: ...עפ"י
משחז"ל אלמלא נקבר מרע"ה בא"י אז לרוב עוצם קדושתו וקדושת
הארץ היה מסתלק לגמרי מהעו"ז ולא נשאר ממנו רושם בעה"ז
ולא היה משפיע לאנשי עה"ז, אך עתה שנקבר בח"ל באורו לנו אור,

דהשכינה רומז בקמ"ח אם אין קמ"ח אין תורה וזהיפק דודי חמ"ק עבר ה), ואיתא נמי בתוכחה שכת"כ מ"ט קללות ובמשנה תורה ל"ח קללות יחד קמ"ז ושמותיו של יעקב אבינו ע"ה קמ"ז להגן ט), והענין, כתיב אדם ובהמה תושיע ה', כי הבהמה נקרבנות מלרפים לקרב אדם לה"ח ע"י הקרבנות, והנה יש ע"י שרים נגד ע"י אומות וד' בהמות בתורה גמל שפן ארנבת חזיר מצואר צמזרש [ויקרא י"ג] שכם נגד מלכות וצירופים ה"ל ע"ד, וכן בקדושה רק ג' בהמות טהורות לקרבן שור כשז ועז, וע"י נפש לבית יעקב כוכ רק ע"ג, אך יעקב גופי' מלרף עמכם כמופלא שבצ"ד כ"כ רמז"ן בתורה [רמז"ן בראשית מ"ז א', מ"ט כ"ד], והיינו הקצ"ה בעלמו כדכתיב והנה ה' יוצר עליו, ה"ל ג"כ ע"ד, והנה עליו מדרגות ממטה למעלה מחזיר בהמה אחרונה עד למעלה למעלה להעלה שהוא יעקב (וידוע כי עשו הוא חזיר ציער) המה צ"ע ע"ד מדרגות עולה קמ"ח, ואז יש קמח ויש תורה, וזהיפק ח"ו הורדה מיעקב לחזיר ה' ילילו אז חפוג תורה בשליט ידי עשו ודודי חמ"ק עבר ה' ילילו — ולכן כל זמן שישראל בדוקים צ"ב אלהיכם ובמעשי יעקב אביכם הוה קמ"ח אמנם מיד שזוהו אחר מדרגה א' ה"ל רק קמ"ז והיינו מספר התוכחה ה' ילילו וע"כ שותתיו של יעקב אבינו מגינים, והיינו אם לא חדעי לך היפה בנשים כי חדע"י שרשו ד"ע גמטרי' ע"ד ה"ל, לאי לך בעקבי הלאן עקבי הסיפק מיעקב ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים המה הבהמות האחרונים גמל שפן וכ"ו וק"ל.

כתיב השיבנו ה' אליך וגו' כי אם מאום מאסתנו וגו' השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם. וי"ל ע"ד הפשט דפליגי אמוראי ח"א כקדם צימי אבותינו ח"א כקדם קודם חטאו של אד"ר צגי"ע [ע"י רבה כ"א]. ולכאורה מצואר כהך מ"ד כקודם חטאו של אד"ר שהרי כתיב והטיבך והרצך מאבותיך וא"כ מה מצטר כקדם אבותינו מימי קדם הלא כבר נתבשרנו שנהי עוזים מאבותינו אע"כ כקודם חטאו של אד"ר וכן פירש"י צ"י בתוקותי ואולך אתכם קוממיות אטייל עמכם צגי"ע אך צ"י התשובה כתיב וחי כי יבואו עניך כל הצרכות והקללות ושבת עד וגו' והלריך צזה ומסיים והטיבך והרצך מאבותיך ופי' מפורשים כי תשובה ראשונה מיראה וכוזד הגלות וע"ז יקבץ מכל העמים וע"ז יבואו לתשובה מאהבה אח"כ ואז והטיבך והרצך מאבותיך, והיינו השיבנו ה' מתחלה וחדש ימינו כקדם צימי אבות כי תשובה ראשונה מיראה ומפרש כי תשובה זו יהי ע"י כי אם מאום מאסתנו ושזו נוכח לתשובה אחרת מאהבה וזה פעם שני השיבנו ואז חדש ימינו כקדם כימי אד"ר אמן.

וגומלי חסדים צחסי ה' עלינו אנו מחוייבים להתפלל בעדם על מלכותם וממשלתם ואריכות ימיהם וכשגייע עת פדותנו מחוייבים אנהו להזכיר חסדם עלינו צימי עינו ומרדנו ולרומם קרנם בכל האפשרי ובכיואל צאלו נאמר [ישעי' ס'] וכלבו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך, והנה צומן החורבן כשנגזר על שונאי ישראל אשר לחרב ואשר לציח ולשבר, אינו היינו נמסרים צידי אומה חשובה כמו מלכותינו של שכשיו, אשר מדרכס להטיב צסוף, לא ה' אפשר לנקום מהם על החורבן ההוא מפני רוב עובתם עמנו צמנים אחרים, ע"כ מרדנו הקצ"ה אז צידי אומה שפלה ערביים עם אכזרי אשר לא הטיבו עמנו מאומה וצבוא עת לנקום אר"ה ונקום ה' דם עמו מהם, וכדי לתת עכ"פ מחי לפלטה כשאררר הזמין הקצ"ה פרנסתם ע"י בהמתם של אומה שפלה צלופן שלא יהי שום שכר עוז צעמלם, ואחרי כללות אותה הגזירה והעונש הרע והמר, המליך הקצ"ה עלינו מלכי חסד חל"ת ושפיר קאמר אשריכם ישראל.

ואמר עוד שם ששאל ריב"ז לכתו של נקדימון בן גוריון ממון אביך היכן הוא ה"ל מלא ממון חסר פי' שלא עשה צדקה כראוי ומסיק שם דטובא עביד רק כדבעי לי למיעבד לא עביד ולחד לישנא עביד כראוי רק שנתכוון לכבודו ולא לשם שמים ע"ש. וכי מהרש"א ח"א שמכתן יוקח מוסר השכל לאוחס אנשים המתעשרים צממון שאינו של יושר כגון גזל גוי וכדומה ואח"כ נודרים צבה"כ צעשיית מי שצרך ועושים לכבוד ולתפארת שלא יללו צזה מטעם גזל גוי ע"ש, ותמוה מה ראה שמתעשרים מגזל גוי, ואפי' מתעשרים צממון של יושר מ"מ מוכח משמעתין שאין הלקדק מתקבלת כשעושה לכבודו — וי"ל דבר גדול דיבר הציח מהרש"א ז"ל דמלינו צמס' חענית [כ.]. ונקדימון בן גוריון הלוח מהבמון א' י"צ צרות מים לעולי רגלים וקבע לו זמן אם יעזור, יתן י"צ ככר כסף, כשהגיע הזמן שקעה החמה ועדיין לא ירדו גשמים למלאות צרות של הבגמון מים התפלל נקדימון וירדו גשמים ואפי"ה אמר הבגמון כבר שקעה החמה ועבר הזמן ולריך אתה לשלם חזר נקדימון והתפלל וזרחת החמה, וע"ז נפטר מהגוי — והנה אע"ג שנתקדש השם מ"מ היינו גזל גוי ועכ"פ האמת הוא שהי לילה, וגראה שנקדימון הדיק לא נהנה מאוחס י"צ ככר כסף שלא להנות ממעשי נסים הלא שעשאו לכבוד עלמו ומשו"ה נעשה צתו להתפרנס מטלפי סוסים של גוים, ודברי מהרש"א נכונים צעז"י ז).

ואיתא עוד זקרא ר"י עלי אם לא חדעי לך היפה בנשים לאי לך בעקבי הלאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים אל תקרי גדיותיך הלא גויותיך ע"ש, וי"ל מה ראה בקריאת זכ המקרא ולמה נתכוון. הנה איתא צמקובלים

שער יוסף

שאחז"ל שכל צדקה שעשה לא ה' לשמה, מ"מ הממון ה' בהיתר, אבל בפעם הזאת ה' באיסור כניל ותרתי לגריעותא, גול עכו"ם, וצדקה לכבודו, מכש"כ בח"ה וגול עכו"ם (ע"י ח"מ סי' שמ"ח סעיף ב' ובאה"ג שם) ומגובים לכבודם, ולכן הזכיר המהרש"א מגול עכו"ם.
 ז) ע"י לעיל ע"י טו"ך א' ב"נספח" שורה כ"א ע"ש.
 ט) בדרשות ח"ס דף פ"ט ע"א : כי מקובלים אנתנו כי קמ"ז שנות יעקב מגינים על תוכחה שבת"כ מ"ט ושכמשנה תורה צ"ח עולה קמ"ז, שהם כ"א שביעיות קללות ויתהפכו לברכה ע"י שנותיו של יעקב.

ז) יש להסביר קצת לעניד מונת הח"ס, אם כי בתפלתו הראשונה אמר : גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי וכ"י אלא לכבודך עשיתי, אעפ"כ כיון שנתמלאו המציינות ע"ד נס אי"כ ודאי שלא רצה ליהנות מ"יב ככרי כסף, וא"כ למה בשביל פתחון פה של ההגמון שכבר שקעה חמה, התפלל על גס שני — אם כי נתקדש ש"ש גם בזה, דא"כ לא ה' עבד רחמנא ניסא (ע"י ברכות ג"ה). — אבל כיון שבלא"ה לא רצה ליהנות מהם ומשום פתחון פה ה' צריך לשלם וכבר נתקדש ש"ש על ידו ה' לו ליתן ה"יב ככרי כסף להתגמון אלא ש"מ שרצה לחלק לעגים משום כבודו, אי"כ אעפ"י

קובץ

כתובות

שעורים

קיו

אחת, ולמה יקבל תשלומין כמה פעמים בשביל הפסד אחד, וצ"ע.

ר"ט) ולמ"ד בע"ע דהכל לעבד והרב אוכל פירות, וה"נ הכל לאשה והבעל אוכל פירות, כ"כ בתוס', ומקשין בזה דהא דהבעל אוכל פירות הוא מדין נכסי מלוג, וא"כ לא קיבל כלום בשביל הזיקו, וי"ל דכיון דיש להבעל זכות בפירות משני טעמים: א) בשביל החבלה כמו בע"ע ב) בשביל תקנת נ"מ א"כ יוכל החובל לאמר להבעל, מאי חזית לזכות בפירות מדין נ"מ ולגבות ממני בשביל החבלה אני אומר שתזכה בשביל החבלה ולא מפני זכות נכסי מלוג, דחיובו של החובל הוא רק לתת להאשה קרקע שיוכל הבעל לאכול פירות והרי נתן לו, ומה לו להחובל אם הבעל יוכל לזכות בהפירות גם מטעם אחר ואין חיוב על החובל להעמיד להבעל זכות שלו בנ"מ.

ר"כ) ובחיוב מזונות אשתו תנן בנדרים דזן את אשתו של המודר, ופירש הר"ן, דזה אפילו למ"ד דאסור לפרוע חובו של מודר, משום דהכא אינו פורע חובו של בעל אלא דנותן לה מתנה וממילא מיפטר הבעל, אף שאין הנותן מכיין לפוטרו, אלא דכיון שכבר אכלה שוב אינה צריכה למזונות דתרי כריסי לית לה, ולא אמרינן כבר נתחייב הבעל בדמי מזונותיה משום דאינו חוב ממון, אלא חיוב לזונה בשעה שהיא צריכה וכמו בריפוי.

רכא) תוד"ה וירושתה וכו' אבל יש לה בנים לא שמעינן מהתם. ולכאורה אין טעם לחלק בזה דהא הבעל אינו קרוב לה, ומ"מ הוא קודם לכל הקרובים ומ"ש בן, וכן כתב הרשב"ם ב"ב קי"א ד"ה והאיש יורש עיי"ש, ואפשר לפרש כונת תוס' לפי מ"ש באהל תורה סי' י"ט, [עיי' ק"ש ח"ב סי' י"ב] דבבן ישנן שני דינים: א) דין ירושה ב) דקם תחת אביו אפילו היכא דלא שייך דין ירושה כמו ביעוד ובשדה אחוזה, ולפי"ז י"ל דאף דבדין ירושה הבעל קודם גם לבן, מ"מ אפשר דהבן קודמו משום דקם תחתיה.

רכב) דף ס"ו. בבגדו לית ליה זילותא. ויש בזה שני פירושים ושתי גירסות: א) דבבגדו ליכא זילותא להבגד אף דאיכא זילותא לבעל

הבגד, מ"מ ליכא חיוב תשלומי בושת אלא חובל בגופו, אבל באשתו איכא זילותא לאשתו והבעל זוכה מחלק האשה, ב) דבבגדו ליכא זילותא לבעליו אבל באשתו איכא זילותא להבעל, וקשה לפי"ז מאי קמ"ל ר"פ דרוקק בבגדו פטור ואיזה חיוב שייך כאן במקום שלא ביישו כלל.

רכג) תוד"ה פחות חומש, בקונטרס פירש שני טעמים וכו' ולכך נקט בקונטרס בגדים ופרקמטיא. ומבואר מזה דא"צ לצירוף שני הטעמים יחד, אלא בכל טעם לחודיה סגי, וקשה מהא דשום במנה ושוה מנה דשמין איתו בשיווי, והא אכתי איכא טעמא דפחת, וכן בכלי זהב דלא פחתו והא מ"מ איכא אידך טעמא דאין שמין אותן בשיוויהו.

רכד) דף ס"ו. אב"א לכבודו הוא דעבד. ובפ"ק דפסחים ח' פירש"י, דהיכא דמתכוין למצוה וגם לתועלת עצמו ה"ז צדיק גמור, וא"כ צ"ל הכא דלא התכוון לשם מצוה רק לכבודו גרידא, ותימה לומר כן על נקדימון בן גוריון דהוא אחד משלשה שנקדה להם חמה ובודאי כשעשה צדקה היתה כונתו לשם מצוה, ושמא י"ל, דלכבודו גרע טפי ממכוין ע"מ שיחיה בני, דהוא כעובד בשיתוף כמ"ש בחובת הלבבות, וכן נראה מהא דחסד לאומים חטאת שאין עושין אלא להתפאר בהן, ב"ב י'.

ואב"א כדבעי ליה למיעבד לא עבד. והקדוש בעל חפץ חיים ז"ל אמר, לפי המבואר בגמ' מנחות מ"א בעידן ריתחא ענשינן עליה, ומוכה, דבעידן ריתחא ענשינן גם בדבר שאינו נענש עליו שלא בעידן ריתחא, ואז היה בזמן חורבן הבית דאין לך עידן ריתחא יותר מזה וע"כ היה העונש נורא כ"כ.

רכה) מפרנסין את היתומה ואח"כ מפרנסין את היתום. ובב"י סי' רנ"א הקשה, מהא דאיש קודם לאשה להחיות, ותירץ דמזונות אינו בכלל להחיות והובא בש"ך שם, אבל כבר קדמוהו בקושיא זאת כאן בתוס' רי"ד ובשיטה בשם הרשב"א, ושניהם כתבו דלא כב"י, ובודאי היה הב"י מביאן אילו ראה דבריהם.

רכו) ע"ב. ורץ לפניו הלל הזקן שלשה מילין. כתב הרמב"ן בס"פ אלו מציאות דזקן ואינו לפי

כבודו דפטור מהשבת אבידה, הוא בנין אב לכל התורה במצות שבין אדם לחבירו, ובודאי לא היה לפי כבודו של הלל הזקן לרוץ לפני העני, וצ"ל דעשה לפניו משורת הדין, וקשה לפי מ"ש הרא"ש בפ' אלו מציאות, דבמקום שהזקן פטור אסור לו לזלזל בכבוד תורה, והיינו כמ"ש הריב"ש בשם הראב"ד דאף דת"ח שמחל על כבודו מחול אבל בבזיונו אינו יכול למחול, ואיך הותר להלל לזלזל בכבוד תורתו, ושמא היה במקום שלא הכירו אותו.

רכז) דף ע: באומר צאי מע"י במוזנותיך, לכאורה באומר לה כן אינו נפטר מחיוב מוזנות שעליו וא"כ מע"י שלו אלא שהיא גובה מזה למע"י, וא"כ לא משני בגמ' מידי, דנמצא שהוא זנה משלו, דמע"י הן כשאר נכסיו, ומוכח מזה דבאומר כן נפקע ממנו חיוב מוזנות כנגד מע"י והן שלה ולא שלו.

רכח) שהגיע זמן ופירש"י דמדאורייתא לא משועבד לה. ולכאורה לפי מ"ש למעלה אות קפ"ב דיכולה לטעון או תכניס לחופה או תזון, ראוי שיתחייב גם מדאורייתא, ושמא עיקר הזמן די"ב חודש אינו מדאורייתא, והא דיליף בגמ' לעיל ג"ז מקרא הוא אסמכתא.

רכט) ופרנס לאו שליחותיה קעביד. וק' לוקי בפרנס עכו"ם, אי גימא דאין שליחות לעכו"ם כלל גם לחומרא, ונראה דהכא אין שייך כלל לדין שליחות, אלא דכיון דהפרנס נותן לה על פי ציווי הבעל, ואי תבע להבעל בדינא, אמרינן ליה זיל שלים מדין ערב שהוציא ממון על פיו, א"כ האשה נהנית מהבעל ולא מהפרנס, ואפילו הפרנס אינו בר שליחות ג"כ אסור דדין ערב אינו תלוי בדיני שליחות, ואין מקום להקשות בזה מהא דאין שליח לדבר עבירה, ולשון הגמ' לאו שליחותיה קעביד, הכוונה, אם זה נקרא עשה עפ"י ציווי וממילא מתחייב מדין ערב, והא דמייתי בגמ' מגט והתם בעינן דיני שליחות, מכ"ש קא מייתי, דכיון דסגי בהכי בגט דבעינן שליחות ממש, כ"ש דמיקרי עשה עפ"י ציווי להתחייב מדין ערב, ועי' בחידושי הרשב"א קידושין ת' בשם הירושלמי, ובמחנה אפרים הל' שלוחין סימן כ"ד.

רל) דף ע"א. תוד"ה ואם אמר וכו' שיש בהן

עינוי נפש, אפי' מקיימת יוצאה בלא כתובה. ובר"ן מבואר, דה"ה נדרים שבינו לבינה, וקשה מהא דקאמר יקניטנה כדי שתדור בפניו ויפיר לה, מאי מהני שיכול להפיר לה הא אפילו מקיימת ג"כ תצא בלא כתובה. מיהו בד"ה אימא פירשו בתוס' דמודה ר"מ שלא יתן כתובה, אלא דהוכרחו לזה מהא דס"ל היא נתנה, אבל אי גימא לר"מ הוא נתן, ניחא להו לפרש בדברי ר"מ דיתן כתובה דיש לו תקנה להפיר, ואפשר דהא דמפסדת כתובה אפילו במקיימת כשאומר אי אפשרי בנדרגית, הטעם דיכול לומר אף דעכשיו מקיימת מ"מ כיון שהיא נדרגית תדיר יודמן לפעמים שלא תקיים, אבל לר"מ דיש תקנה שתדור תמיד בפניו אינו יכול לטעון כן, אבל אם גפרש הטעם כן, א"כ אין לחלק בין עינאי נפש לשאר נדרים דבכולם יכול לטעון שמא תעבור על נדרה, והר"ן כתב, דמשו"ה מצי קפיד ביש בו עינוי נפש או בינו לבינה, לפי שאינו בדין שתהא נודרת באלו תחתיו שלא מדעתו, וא"כ הקפידא היא דוקא כשנודרת שלא מדעתו, אבל אם יקניטנה תדור תמיד בפניו.

רלא) שם ע"ב. הנאת תשמישי עליך כופה ומשמשתו. הלשון כופה קשה, דהא בני אנוסה הן מבני תשע מדות, נדרים כ', ובעיקר הדין דאין הגדר חל, פירש הר"ן בנדרים הטעם משום דאלמוה רבנן לשיעבודא, וצ"ע דבשלמא לענין מע"י ומוזנות שייך הפקר בי"ד, שהקנו לאשה את נכסי הבעל או את קנינו של בעל במע"י, אבל בשיעבוד עונה לכאורה לא שייך הפקר בי"ד לומר שגופו נעשה הפקר, ואפילו בעבד כנעני הקנוי לרבו כשורו וחמורו, מ"מ לכאורה יכול לאסור הנאת תשמישו על אחרים, ועוד קשה דמה הועילו חכמים בתקנתן דאלמוה לשיעבודא דבעל שלא תוכל לאסור עליו הנאתה, אכתי תאסור הנאתו על עצמה ואין מאכילין לה דבר האסור, ול"ל לתקוני בכדי שאין שום תועלת מתקנתן, ואפשר שלא היתה תקנה מיוחדת לענין תשמיש, אלא תקנה כוללת, לכל הדברים שהבעל ואשה משועבדין זל"ו, שלא יוכלו לאסור זה על זה.

רלב) דף ע"ב. ואיזו היא דת משה. אף דכל התורה כולה היא דת משה, אבל ביאור הדברים

כתובות דף סז

הלכות שבת סימן רנא

באר הגולה

לשמשו, * ישתדל (ג) להכין (ג) וכן בעצמו שום דבר לצרכי שבת כדי לכבדו, כי רב חסדא היה מחמתו הנרק דק דק, ורבה ורב יוסף היו מבקעין עצים, ורבי זירא היה מדליק האש, ורב נחמן היה ממתן הפית ומכניס פלים הצריכים לשבת ומפנה פלי החל. (ד) ומהם ילמד כל אדם, ולא יאמר לא אפגם כבודי, * כי זה הוא כבודו שמכבד השבת. הנה: ויש להשחית (א) הספין בערב-שבת, (ה) כי זהו מכבוד השבת שמכין עצמו לאכילה (פליבו ובתי-יוסף בשם ספר חיי עולם): **ב** ורבה בכשר ויין ומגדנות (ו) פפי וכלתו:

רנא א. פסחים ו.
ב. טור והפדכי קשם
רבי מאיר.

רנא שלא לעשות מלאכה בערב-שבת מן המנחה ולמעלה. ובו ב' סעיפים:

א * (א) העושה (ב) מלאכה בערב-שבת מן המנחה ולמעלה, אינו רואה (ב) סימן ברכה. ייש מפרשים

שערי תשובה

[3] **בעצמו.** עין באר-הישוב, בשם בגנות הארי"ו, ויל. הוציא שאדם מדי צרכי שבת הם סגלה למחיקת העונות כמו הקמעות, ולכן צריך לטחן הרבה בשביל כבוד שבת, עין שם, וכהאי גונא נהגו לענין צויות המצות בערב-ספסח. ועין בתוספת-שבת שכתב, כהא דמצוה בו יותר מבשלוהו ראוי לזהר גם בסעודת בריית מילה וחתונה, עין שם. והנה מצונו בקרישין וקרא"ש לענין השבת אברה, אם פעל נפש יכול להחמיר להשיב אף שאינו לפי כבודו, ועין שם ורובן לא קפדי, ומטפלים עצמם בעשיית ספה, וכן בשאיבת מים דרך רשות-הרבים למצות מצוה, וכן אין ומנעים מלהשפל בחבורת קבונים בחפירה וכל צרכיו, וגם הביא שם דברי יהודה בר אלעאי מוקרי אמלת, עין שם. ועין בבאר-עקב חלק חשון משפט דמיתי מקרושין גפי רב יהודה אשפחה לרב נחמן דעביד מעקה, וכן הא דהלכו לאשליו של אמאם לקח בהמה למשמה בנו של רבן גמליאל. ובמחזיק-תורה האריך בזה והביא דברי מהרי"ט בקרושין שכתב שרב נחמן רצה לעשות מעקה בעצמו שהיא מצות צשה וחוב לצד עליה, ואמרין מצוה בו כו, עין שם. ועין בפרכות כהא דרבי אמי ורבי אסי מקרי גנא לרבי אלעזר כו, עין שם. ועין בקבנות פרק מציאת האשה בפי הלל, פעם אחת לא מצא עבד לרזן לפניו כו, עין שם:

באר הגולה

ונכון לומר שמשמע זה לא העמיקהו לרינא בחשור'משפט והעמיקו רק לשון הגמרא שם, עין שם:

* ישתדל וכו' ברמב"ם איתא על דין זה בלשון חוב ושהו לשונו בפרק ל: אף-על-פי שהיה אדם חשוב ביותר ואין דרכו לקח דברים מן השוק ולא להתעסק במלאכות שפכות, חוב לעשות דברים שהן לצורך השבת בגופו, שהו הוא כבודו, חכמים הראשונים, מהן מי שהיה מספג העצים לבשל בקו, ומתן מי שהיה מבשל או מולח בשר או גודל פחילות או מדליק נרות, ומתן מי שהיה יוצא וקונה דברים שהן לצורך השבת ממאכל ומשקה אר-על-פי שאין דרכו בכך וכו', עין שם. והפנה, על איזה דבר מן הדברים, ועין בקדושין מ"א דקאמר שם, מצוה בו יותר מבשלוהו, ואפשר דהרמב"ם גם-כן לא חוב גמור הוא, אלא קעין חובה משום כבוד שבת, וספרת הרמב"ם, דאי לא הכי לא היה מבטלים כל הני אמוראים תורתן עבור זה, ומכל-מקום לא הוי זה חובה גמורה, ונדע, ולא אשכחן פגמא בשם חובה כי אם על הדלקת נר בשבת, דרף כ"ה עמוד ב', ולענין שלש סעודות, דרף קי"ז עמוד ב', ומכל-מקום צריך עיון:

* כי זהו כבודו. ישב בזה מה שהקשה בשו"ת חוות-יאיר, איך הקלו בכבודם הא גדול כבוד הקרית שהוקח לא תעשה שבתורה (הינו), לא תעשה ורובן, ושב ואל תעשה אף בדרבנן תורה, לכן קאמר דהוה כבודו, שעוסק בעצמו במצוה, ונבר שעושה בן לכבוד השם ותרבו, וכן הוא אומר בנדר הפלך עליו השלום "ונקלתי עוד מזאת" וגו', מה שאין בן אם אין נדר, כמו נקן ואינו לפי כבודו באבדה וכדומה, שמתחלל כבוד התלמיד-חכם על-ידי-זה (פרי-מגדים), ורצונו לומר, שאין הכל יודעין שהוא עוסק במצוה, וכזה מושב הא דיתא בקדושין דף ע' דרב נחמן עסק בעצמו במצות מעקה, ששם הוא דבר שהכל יודעין בעת שהוא עוסק, שהוא מצות ה', מה שאין בן באבדה, בעת שהוא מטפל בה אין הכל יודעין מזה, ולכן אפלו אם רצה להתחזרו ברבים ויודיעם שהיא אבדה, גם-כן פטרתי התורה מזה, בן נראה ל"א:

רנא א * העושה מלאכה וכו'. ואסורא נמי אית בזה, רק שאינו תמיר האסור כשארי אסורי שבות שהיה חוב על זה מפת מרדות, בן איתא ברמב"ם פרק ח' מהלכות יום-טוב, ובסמ"ג, וכן איתא באור-זרוע, ונראה שמקורו הוא מהא דפסחים ריש פרק מקום שנהגו, עין שם בפגמא בתרוין ראשון, ואפלו לתרוין שני דגמרא הוא רק דאין משמתין אותו אבל אסורא יש, פי למה לנו להשוות פלגתא בין התרוצים, וכן משמע ברין ריש פרק הנזיל, עין שם, וכבר הביאו בפרי-מגדים, והנה הש"ו כתב, דאין בו אסורא רק דאין בו סימן ברכה, ולדידה מתחזין

באר היטב

(3) **בעצמו.** והוא הדין בכל מצוה, מצוה בו יותר מבשלוהו: (ג) **הספין.** מדקמתי "והכינו את אשר נביאו", הך "את" נרמז בו פסין, מלשון "לאמים ולמזמרות": **רנא א (ב) מלאכה.** ופרקמטיא שרי. מגן-אברהם:

במעשה רבי אלעזר ורבי יהושע שהיו מסבין במשמה בנו של רבן גמליאל, והנה רבן גמליאל ברי עומר ומשקה עליהם וכו', מצונו גדול ממנו שמשם כו, ואמנם בחוות-יאיר סימן ר"ה כתב דדוקא תשמיש של בדין אסור מה שאין בן בנה שעושה לכבד אחרים, ועין שם דשקל וטרי כהא דרב יוסף מצלח ציבי שאינו לפי כבודו, ועין שם שהביא פלוגתת הרמב"ם והרא"ש לענין השבת אברה, אם פעל נפש יכול להחמיר להשיב אף שאינו לפי כבודו, ועין שם ורובן לא קפדי, ומטפלים עצמם בעשיית ספה, וכן בשאיבת מים דרך רשות-הרבים למצות מצוה, וכן אין ומנעים מלהשפל בחבורת קבונים בחפירה וכל צרכיו, וגם הביא שם דברי יהודה בר אלעאי מוקרי אמלת, עין שם. ועין בבאר-עקב חלק חשון משפט דמיתי מקרושין גפי רב יהודה אשפחה לרב נחמן דעביד מעקה, וכן הא דהלכו לאשליו של אמאם לקח בהמה למשמה בנו של רבן גמליאל. ובמחזיק-תורה האריך בזה והביא דברי מהרי"ט בקרושין שכתב שרב נחמן רצה לעשות מעקה בעצמו שהיא מצות צשה וחוב לצד עליה, ואמרין מצוה בו כו, עין שם. ועין בפרכות כהא דרבי אמי ורבי אסי מקרי גנא לרבי אלעזר כו, עין שם. ועין בקבנות פרק מציאת האשה בפי הלל, פעם אחת לא מצא עבד לרזן לפניו כו, עין שם:

משנה ברורה

(ג) **להכין בעצמו וכו'.** המצות כבוד שבת משל על כל אדם, וכדכתיב "וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מקבד", (ט) ומצוה בו יותר מבשלוהו, והוא הדין בכל המצוות מצוה בו יותר מבשלוהו, ועין בבאר-הלכה. כתבו הספרים, ויהיה בתשובה ויפושפש במעשיו בכל ערב-שבת, כי שבת מקרי פלה מלקתא, וכאלו מקבל פני המלך יתברך שמו, ואין נאה לקבלו כשהוא לבוש בכליו הסחבות של חלאת העינות. ויש לפנות קורי עכביש שקורין שפי"ן וועב"ש מהבית בערב-שבת (אליה-רבה). וכל-שכן שצריך לכבד הבית מהאבק והעפר מבעוד יום, וזהו הכל בכלל כבוד שבת, וידמה בדתו כאלו יבוא אליו להתאכסן מלך בשר ודם, פמה היה מכבד הבית ומציע המשות, וכל-שכן שבת מלקתא (חיי-אדם): (ד) **ומהם ילמד כל אדם.** הינו, אפלו החשוב ביותר, (ה) ובכפרת בנים הקצרים, ומכל-שכן כשרואה שפכר הוא סמוך לשבת, שאז הוא מחיב לעסק בכל כחו. וראיתי אנשי מעשה, גדולי תורה, שהיו מכבדין הבית בעצמן במקום הקצרים כדי שלא יתחלל שבת, וזהו חייב גמור על כל אדם, דמאי שאנא דאין לו מי שיקבין או שהשליח אין לו פנאי: (ה) **פי זה הוא וכו'.** ובספרי מסמיה לה אקרא, ויודעת כי שלום אהלך, זו השקות הספין, פי אם קנה הספין ויכל לבוא לפעמים לירי קטטה סת-וחלילה: **ב (ו) כפי יקלתו.** עין לעיל בסימן רמ"ב, שם מבאר כל הפרטים בזה:

רנא א (א) העושה מלאכה. ופרקמטיא (6) שרי, ומכל-מקום משמע מהגמרא (ט) דזמן סגירת התננות הוא קרם זמן הדלקת הנרות, ועין בבאר-הלכה ולקמן בסימן רנ"ו במשנה-ברורה סעיף קטן א': (ב) **סימן ברכה.** מאותה מלאכה, שאף שיריית במקום זה יפסיד במקום אחר:

שם בפגמא בתרוין ראשון, ואפלו לתרוין שני דגמרא הוא רק דאין משמתין אותו אבל אסורא יש, פי למה לנו להשוות פלגתא בין התרוצים, וכן משמע ברין ריש פרק הנזיל, עין שם, וכבר הביאו בפרי-מגדים, והנה הש"ו כתב, דאין בו אסורא רק דאין בו סימן ברכה, ולדידה מתחזין

שער הייזון

(ט) ונראה דלא שיקן בזה לומר, מצוה שייכל לעשות על-ידי אחרים אין מבטלין התלמוד אפלו לזמן מועט, והכא הלא יוכל לעשות על-ידי שלוחו דערף הוא ממי שהוא אחר לגמרי. יש לומר, דדוקא מצוה שאין מטלת על גופו, כגון שישפיק באמצע התלמוד לילך לגמל חסד עם איזה אדם במקום שאחר יוכל לעשות עמו הטובה היתה, מה שאין בן בנה שהכבוד שבת מטלת על גופו, וממילא מצוה בו יותר מבשלוהו. אי נמי דדוקא

רנא א (ב) מגן-אברהם. (5) דזמן הסגירה הוא בתקיעה שניה, והדלקה הוא בשלישית (שבת ל"ה):

באורי ס"ז: שפי"ן וועב"ש. קורי עכביש.

מראית   כתובות   העין   מד

יאיר ז"ל בתשובותיו סי' ר"ה דאדם שהוא מתנהג תדיר בענוה וחסידות ומשורכם וכל העם עונים אחריו מקודש ובכל עניניו ניכר מחסידותו לזה מותר דכולי עלמא ידעי דמעשיו לשם לשמים ולגביה דידיה אינו בחזי חלוול רק הוא שבת וכבוד. שוב נזכרתי ממה שכתבתי אני עני בפתח עינים ועיין מה שכתבתי שם ובמה שכתבתי עתה ונראה שזה שכתבתי עתה יותר עיקר ודוק היטב:

דף ס"ט. וחשתא דאמרת בעלת חוב וכו'. עיניך תחזינה מה שכתבתי אני הדל בפתח עינים ד"ה ולדעת רש"י ז"ל היותר נכון ואחר כמה שנים עלה בכב"ש מזבח הדפוס ספר שבות יעקב ח"ג וחזה הוית להרב ז"ל בסי' קכ"ו שכתב כן ועיין בדברי הרב ובמה שכתבתי ודוק:

דף ע"ג. הזחרו מזבוכים של בעלי ראתן עמ"ש בעניותי בקונטרס כסא דוד דף י"א בס"ד:

נראית הקשת בימך. עמ"ש אני עני בפתח עינים ושם בקונטרס אחרון ובהגהות מדרש רבה בס"ד והם בקונטרס ככר לאדן דף קל"ה ע"א ושם צדדתי יותר ממה שכתבתי אני בעניי בפתח עינים בס"ד ע"ש ובהגהותי שגדפסו בוהר ד' ליורנו ח"א דף רכ"ה ע"א ומה שכתבתי בסוף שם בככר לאדן ג"ל עיקר אף שהלשון דחוק ודלא כהרב אספקליא המאירה ז"ל ודוק הטב:

ומכלל הדברים אתה תשמע דהראיה שכתבתי בפתח עינים כאן שהתי"ח יכול לשקר שלא להחזיק טיבה לעצמו שהרי ריב"ל אמר שנראתה הקשת בימיו מה שלא היה. ומה שדחיתי שם נדחה וחזר ונראה אי משום דהיותר נראה דכי אמרינן שלא נראה הקשת היינו דלא נראה כלל דהצדיק הוא סימן במקום הקשת. ואי משום דלשון השי"ס דקאמר ולא היא דלא הואי מידי אלא סבר לא אחזיק טיבות' לנפשאי הכי משמע. וריב"ל היה ענותן סגי כמו שאמרו רז"ל בילקוט ישעיה סי' ג"ד

שכעס עליו דהמלך רוצה בקיומו ורב נחמן בר יצחק סבר כר' יהודה דאם אינם הגונים אינם בנים ואינו יכול לעשות עמהם צדקה דהוי כמלך שכעס על עבדו ומשום הכי דריש הקב"ה ממציא לו אנשים מהוגנים לעשות להם צדקה דהו בניו ובוה אפשר דפליגי הני לישני דמאן דאמר מלח ממון חסר סבר כר' יצחק דהקב"ה ממציא לו מעות לעשות צדקה דכל שהוא עושה צדקה אפי' אם יש בהם אנשים שאינם הגונים בא בשכרו ותחשב לו לצדקה ואתי כר"מ דבכל אופן הם בנים ולכן אמר מלח ממון חסר דכל שהוא מחסר ממנו צדקה הוא עושה. ואידך סבר כרב נחמן בר יצחק דממציא לו בני אדם הגונים דדוקא הגונים היא צדקה וזהו שאמר מלח ממון חסד דצריך דיעשה חסד דאם לא יהיה הגון אינו חסד ואתי כר' יהודה וככל אשר דברנו ודוק. שוב נזכרתי שכבר כתבתי כן בפתח עינים בקצור. ועוד אפשר לומר במ"ש מו"ה בחס"ל עין הקורא נהר ג"ן כי הצדקה שנותן האדם מדעתו ורצונו בלב שלם מצלת מגיהנם אך צדקה שנותן להתכבד או מחמת בושח מצילתו מכייתה משונה ומיתה בידי שמים אך לא מנהגם ע"ש ואפשר דבהכי פליגי דמיד חסר ס"ל דלהעמיד המכון אסילו להתכבד או מפני הבושה מהני ולוי"א חסר חסריו של אדם קונה לו הצדקה בכל אופן מהני ואידך ס"ל חסר דוקא דהיא לשמה לעשות חסד מהני או כמ"ל סהור קדש:

דף ס"ג. אמריו עליו על הלל הוקו וכו' לא מצא עבד לרוץ לסניו ורץ לפניו ג' כילין. לכאורה ק"ק לדעת הרא"ש ז"ל דהסור ח"ס סי' רע"ב דזקן ואינו לסי כבודו שהתגרה סטרטו להשיב אבידה אסור לו להשיב ולחלוץ בכבוד תורתו איך הלל נשיא ישראל היה כולול בעצמו כולי האי ושחיה נפשיה עבדא. ואפי' לדעת הרמב"ם דזקן ואינו לסי כבודו יכול לעשות לפניו משורת הדין ולהשיב אבידה מי"מ הבא הוא זלוול גדול. ואפשר לומר דהלל רץ לפניו בשדה דליכא רואים. אינ יש לחלק ע"ד שחילק הרב חזות

מאמר פב

תשל"ב

פרשת בלק

תאות הכבוד

איתא בגמ' סנהדרין (קב א): "תפסו הקב"ה לירבעם בבגדו, א"ל, חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, א"ל, מי בראש, א"ל בן ישי בראש, א"ל אי הכי לא בעינא".

וכתב המסילת ישרים (סוף פ"א), שיצר הכבוד שולט על האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם, "כי כבר היה אפשר שיכבוש האדם את יצרו על הממון ועל שאר ההנאות, אך הכבוד הוא הדוחק, כי אי אפשר לו לסבול ולראות את עצמו פחות מחבריו, ועל דבר זה נכשלו רבים ונאבדו, הנה ירבעם בן נבט לא נטרד מן העולם הבא אלא בעבור הכבוד וכו'".

הנה לכשנתבונן נראה כי אין מי שנמלט מרדיפת הכבוד. במעשה של מיכל בת שאול כתוב (שמואל-ב ו טז, כ): "והיה ארון ד' בא עיר דוד ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפזז ומכרכר לפני ד' ותבז לו בלבה וגו', ותצא מיכל בת שאול לקראת דוד ותאמר מה נכבד היום מלך ישראל אשר נגלה היום לעיני אמהות עבדיו כהגלות נגלות אחד הריקים".

ומפליא הדבר, שהרי מיכל, בת שאול היתה, בתו וחניכת ביתו של שאול הצנוע והעניו, אשר עליו אמר שמואל הנביא (שמואל-א טו יז): "הלוא אם קטן אתה בעיניך וגו'", ואשר בעת שעלה בגורלו להיות מלך על ישראל בקשוהו ולא מצאוהו וכתוב: "ויאמר ד' הנה הוא נחבא אל הכלים" (שם י כב), ופירש"י: "שהיה בורח מן הגדולה", והיה ותרן על כבודו יתר על המידה, כמו שאמרו חז"ל (יומא כב ב): "אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו, שנאמר (שמואל-א י כז): 'ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה וגו' ויהי כמחריש", והנה בתו מיכל נכשלה דוקא במידה זו שדקדק בה אביה כל כך, וביזתה בלבה את דוד על אשר לא נהג בגינוני כבוד, והשפיל את כבודו לפני ארון ברית ד'".

ויש אשר רדיפת הכבוד מוציאה את האדם מדעתו. שכן מצינו בגמ' כתובות

(סז ב): "אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד

לרוץ לפניו, פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו, ורץ לפניו שלשה מילין".

עני בן טובים זה ידע בודאי כי הלל הזקן הוא זה שרץ לפניו ולא עבד

בעלמא, ואם אך היתה דעתו צלולה עליו לא היה נותן לנשיא ישראל להתבזות כל

כך בכדי לספק את תענוגו זה שירוצע עבד לפניו. אלא שרדיפת הכבוד מביאה את

האדם לידי שגעון, ומאידיך, אם היה חסר דעה לא היה החיוב מוטל על הלל הזקן

לעשות עמו חסד זה, וכי מצוה להשלים את רצונותיו של כל כסיל ושוטה, אלא

ודאי היה בר דעת גמור, ורק לענין רדיפת הכבוד היתה דעתו מטורפת עליו.

ובאמת יש לתמוה איך הותר להלל הנשיא לזלזל בכבוד תורתו כל כך, והרי אמרו ג"ם ל' א' זקן ואינה לפי כבודו פסור. ואין לומר כי טג הלל לפניו משורת הדין, שהרי דעת הרא"ש (שם סי' כ"א) שמכיון שפסרה התורה את הזקן, אין לו לזלזל בכבודו, ואיסורא הוא, שמזלזל בכבוד התורה במקום שאיט חייב. ועל כרחק צ"ל שידע הלל שאם לא יהיה לבן טובים זה עבד לרוץ לפניו עלול הוא לבא לידי פיקוח נפש. רואים אנו א"כ עד היכן מניע טירופו של האדם אחד חכבוד, עד כדי סכנת נפשות.

והרי ירבעם בן נבט אף הוא איבד את חייו הנצחיים בגלל הרדיפה אחד הכבוד. והרי אין לך טירוף הדעת גדול מזה, הקב"ה אמר לו "חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן", וא"כ בהישג ידו המצב הנפלא ביותר בבריאה, ומשמע שהיה ירבעם ראוי והגון לכך, והוא בשל חשבון של "מי בראש" מסרב ואומר: "אי הכי לא בעינא", מוטב לו לרדת לבאר שחת מלראות את עצמו פחות מזולתו, וכמו שכתב המסילת ישרים.

והנה מהלשון "אני ואתה ובן ישי" משמע שיהיה ירבעם בראש, וא"כ מה שאל מי בראש. אלא שמרוב להיטותו לכבוד לא היה לו די בזה, אלא היה חפץ לשמוע באזניו מפורש כי הוא יהיה בראש, וזו היתה שאלתו "מי בראש". ועל ידי שאלה זו נתקטן ירבעם, כי "הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו" (עי' עירובין יג ב תנחומא ויקרא אות ג, ומס"י פכ"ג) והשיב לו הקב"ה: "בן ישי בראש", ומתוך כך הגיע לידי טירוף הדעת ואמר אי הכי לא בעינא.

ואמנם מעשים בכל יום שמאבד אדם טובה הרבה בגלל ה"כבוד", והוא המפסיד העיקרי לבן הישיבה מלעלות במעלות התורה, כי פעמים הוא נמנע מלשאול מחברו את הדבר הקשה עליו שמא יתמעט כבודו, ופעמים הוא חושש לבקש את חברו ללמוד עמו בחברותא כי אינו לפי כבודו, וכך הוא מפסיד "נצחיות" בגלל חשבונות הבל של כבוד ובושה.

ובל יחשוב אדם כי כשיבואו ימי הזקנה ממילא תחלוף לה המידה המגונה הזו ואיננה, כי מחשבה זו טעות גדולה היא. וכידוע ממעשה שהיה אצל הגרי"ל חסמן זצ"ל, שנתקיימה אסיפה של חכמים וגדולים ונחלקו הדעות באיזה ענין, קם זקן ונשוא פנים אחד ואמר, דעו נא רבותי הן כבר זקנתי ושבתי ואין פני לרדיפת הכבוד על כן קבלו את דעתי כי היא האמת הטהורה מכל רבב. קם הגרי"ל זצ"ל על רגליו ואמר, אני מוחה על דברי הרב הלז שאמר שזקן הוא ובטלה חימנו תאות הכבוד, כי נהפוך הוא - מי שרדף אחר הכבוד בנעוריו מעט, ירדוף אחריו בזקנותו הרבה. וכדבריו כן הוא, שכידוע בשעה שנחלש אצל האדם אחד החושים, מיד יתחזק בו חוש אחר. ולעת זקנה בעת רפיון הרצונות והתאוות, תגבר ותתחזק רדיפת הכבוד.

פרשת ראה

מעשה שהיה

היצה"ר הקדימך...

לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחיך האביון (טו, ז). וברש"י יש לך אדם שמצטער אם יתן אם לא יתן, לכך נאמר לא תאמץ. יש לך אדם שפושט את ידו וקופצה, לכך נאמר ולא תקפץ.

מסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאסוב זצ"ל בעל האהבת שלום, שבא אליו אחד ממתנגדיו שהיה דחוק בכסף, וביקש ממנו שיעזור לו להשיא את בתו. הוציא הרבי את כל כספו שהיתה לו ברשותו ונתנו לו. אח"כ שאלה אותו הרבנית בתמיהה רבתי, לצרכים הנצרכים בבית אין לך כסף, ובשביל שונא ומתנגד הוצאת את כל כספך? אמר לה הרבי כשבת צחוק על שפתי: לפני כמה רגעים טען לפני אחד, גם אותה טענה, וביותר שיכנוע. שאלה הרבנית מי הוא זה? ענה הרבי: היצר הרע...

סיפורי צדיקים

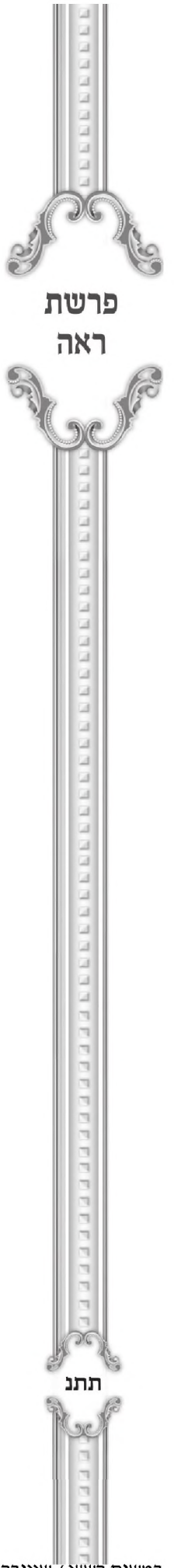
א נאָר נאכגעבן זיין שטות איז אויך אַ גמילות חסד

די מחסורו אשר יחסר לו (טו, ח). וברש"י אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. אל הרה"ק הרמ"מ מקאצק זצ"ל: בא לשבת יהודי אחד שהתנהג בדרכי אדמורו"ת התלבש ב'מלבושי כבוד' וראה את עצמו מעין רבי, הרה"ק מקאצק חלק לו במשך השבת כבוד רב, תמהו החסידים שהכירו יהודי זה, וידעו שאין אין הוא מר בר רב אשי, ושאלו את רבם, על שום מה נהג בו כבוד כל כך?

השיב להם: בפסוק "די מחסורו אשר יחסר לו" אמרו חז"ל אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו, ובכן "סוס לרכוב עליו" עדיין יש להבין – שמא האורח חלוש הוא, ואין בכוחו להלך ברגליו, אבל לשם מה "עבד לרוץ לפניו"?

אלא⁶⁶ מכאן שבשעה, שבא אליך אורח והוא זקוק לכבוד עליך לספק לו גם את זה, ראיתו שהדבר הגדול ביותר שניתן להנות בו את היהודי המסכן הזה, הוא "כבוד" החביב עליו מאוד,

66 ע"י עוד במדור "במשנת העיון" בפסוק זה, מה שהרחיב בזה הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

פרשת
ראה

תתנ

שאלמלא כן לא היה לובש מלבושי כבוד, ולא היה משים עצמו כרבי, ומכיוון שהוא אורח אצלי – עלי לעשות רצונו. [ובלשונו: "א נאר נאכגעבן זיין שטות איז אויך א גמילות חסד"].

סיפורי חסידים

אין לנו שיוור אלא התורה הזאת

נתון תתן ולא ירע לבבך בתתן לו (טו, י). וברש"י אפילו מאה פעמים.

מעשה שהיה במשולח מטעם ישיבת נובהרדוק שהגיע לקארלין, ונכנס אצל הגאון רבי דוד' קרלינער זצ"ל בעל השאילת דוד שכבר היה זקן מופלג. וראה את הגאון יושב ומשנן תלמודו כנער צעיר, אך בעל פה, כיון שעניו כבדו מזוקן, ולא היה יכול לראות בספרים. מרוב שקידותו לא הבחין במשולח שנכנס לביתו.

לאחר כמה דקות שהמשולח עמד שם, הרים הגאון את עיניו והבחין במשולח, שאלו מי הוא ומה רצונו, אמר שהוא המשולח מנובהרדוק, שאלו כמה היה רגיל לתת בכל שנה, ונתן תרומתו.

הגאון שב מיד לתלמודו בקול ערב ונעים, המשולח רגליו נסמרו למקומם מחמת מתיקות לימודו, ונשאר לעמוד על עמדו עוד כמה דקות. לפתע נשא ה'שאילת דוד' שוב את עיניו וראה את המשולח, נתן לו שלום, ושאלו מי הוא כבודו, הבין המשולח שמחלת השכחה תקפה על הגאון, וענה אני הגובה של ישיבת נובהרדוק וכבר קיבלתי את תרומתכם, כעבור כמה דקות הבחין שוב הגאון במשולח והמחזה חזר על עצמו מי הוא מר ומה רצונו. המשולח ענה שכבר קיבל מבוקשו.

נאנח ה'שאילת דוד' ואמר השכחה גוברת עלי באופן נורא אני שוכח ממש מרגע אחד למשנהו, אבל את הש"ס ברוך השם אני זוכר כפי שזכרתיו בהיותי בן שש עשרה ולא שכחתי כלום.

כאשר הגיע המשולח לראדין, סיפר המשולח בהתפעלות לחפץ חיים, מה שראה אצל הגאון ר' דוד קרלינער. כעבור כמה חדשים נפטר השאילת דוד לבית עולמו, ובבית המשולח התקבל מברק מהחפץ חיים ובו נתבקש לבוא לראדין ביום פלוני, כשהגיע הודיעו החפץ חיים שעומד להיערך מספד מר לרבה של קארלין, ומבקשו לעלות לבימה ולספר את המעשה ברבים.

חשוקי חמד (עבודה זרה יז):

צדיק גוזר והעשיר מקיים

שם. סיפר הבית ישראל מגור זצ"ל: שמעתי לפני כששים שנה מאחד ששמע מ"מנדל שמש" שהיה משמש בקודש אצל זקני השפת אמת זצ"ל והוא אסף כסף לצדקה.

במשנת
רש"י

תחנא